Art. 6[1] BW Boek 6

Verbintenis, verbondenheid voor gelijke delen
Verbintenis, hoofdelijke verbondenheid
Verbintenis, verbinding rechtsopvolgers

1. Is een prestatie door twee of meer schuldenaren verschuldigd, dan zijn zij ieder voor een gelijk deel verbonden, tenzij uit wet, gewoonte of rechtshandeling voortvloeit dat zij voor ongelijke delen of hoofdelijk verbonden zijn.
2. Is de prestatie ondeelbaar of vloeit uit wet, gewoonte of rechtshandeling voort dat de schuldenaren ten aanzien van een zelfde schuld ieder voor het geheel aansprakelijk zijn, dan zijn zij hoofdelijk verbonden.
3. Uit een overeenkomst van een schuldenaar met zijn schuldeiser kan voortvloeien dat, wanneer de schuld op twee of meer rechtsopvolgers overgaat, dezen voor ongelijke delen of hoofdelijk verbonden zullen zijn.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

A Inleiding

Hoofdregel: verbondenheid voor gelijke delen

Artikel 6:6 BW geeft de hoofdregel van afdeling 2, titel 1 boek 6 BW. In gevallen waarin twee of meer schuldenaren een prestatie verschuldigd zijn, geldt dat zij ieder voor een gelijk deel verbonden zijn. In artikel 6:6 BW en de daaropvolgende artikelen van afdeling 2 worden diverse uitzonderingen op die hoofdregel geformuleerd. De belangrijkste uitzondering – ook voor de rechtspraktijk – is de hoofdelijke verbondenheid. Daarnaast kunnen schuldenaren voor ongelijke delen verbonden zijn. Het artikel ziet alleen op de verhouding tussen de schuldenaren en de schuldeiser, niet op de verhouding tussen de schuldenaren onderling.

B Wetstechnische informatie

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht.

C Behandelmethode/problematiek

Inhoudsopgave

C.1 Hoofdregel: verbondenheid voor gelijke delen
C.2 Hoofdelijkheid of ongelijke delen
C.2.1 Hoofdelijkheid
C.2.1.1 Ondeelbare prestatie
C.2.2 Ongelijke delen
C.3 Rechtsopvolging

C.1 Hoofdregel: verbondenheid voor gelijke delen

Verbondenheid voor gelijke delen

Artikel 6:6 lid 1 BW formuleert de hoofdregel van afdeling 2: is een prestatie door twee of meer schuldenaren verschuldigd, dan zijn zij ieder voor een gelijk deel verbonden. De schuldeiser kan ieder van de schuldenaren voor hun (gelijke) deel aanspreken. Vereist is dat ieder van deze schuldenaren dezelfde prestatie aan de schuldeiser verschuldigd zijn. Het moet gaan om een prestatie die als op zichzelf staand te beschouwen is, bijvoorbeeld de betaling van een geldsom. Dat is bijvoorbeeld niet het geval indien met de schuldeiser overeengekomen is dat ieder van de schuldenaren iets niet te doen. Het niet doen door de ene schuldenaar is een andere prestatie dan het niet doen door de andere schuldenaar. Er is dan geen sprake van hoofdelijkheid. Wanneer de ene schuldenaar deze verplichting nakomt, blijven de anderen tot niet-doen gehouden (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 100).

1 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

C.2 Hoofdelijkheid of ongelijke delen

Hoofdelijkheid of ongelijke delen

De tenzij-clausule van het eerste lid van artikel 6:6 BW formuleert de uitzondering op de hoofdregel van verbondenheid voor gelijke delen.
Uit de wet, gewoonte of rechtshandeling kan voortvloeien dat de schuldenaren voor ongelijke delen of hoofdelijk verbonden zijn. Iedere schuldenaar is dan voor het geheel aansprakelijk.
De wet noemt tal van voorbeelden, waaruit hoofdelijke verbondenheid voortvloeit, onder meer artikel 1:102 lid 1, 1:304 lid 1, 2:8, 2:69, 2:90, 2:139, 2:150, 3:176, 3:223, 5:77, 5:92, 6:102, 6:166, 6:170, 6:251 lid 2, 7:407, 7:606, 7:850 lid 3, 8:422 lid 6, 8:442, 8:545 lid 1 BW, 18 WvK, 136 Fw.
De Parlementaire Geschiedenis stelt dat er geen enkele reden is om de gewoonte voor hoofdelijke verbondenheid niet als rechtsbron te erkennen (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 98). In de praktijk zullen zich bij deze grond van hoofdelijkheid bewijsproblemen voordoen. Uit een rechtshandeling kan hoofdelijke verbondenheid voortvloeien. Denk bijvoorbeeld aan een overeenkomst, een uiterste wilsbeschikking, de statuten van een rechtspersoon of een 403-verklaring (artikel 2:403 BW) (HR 28 juni 2002, *NJ* 2002, 447, LJN AE4663, m.nt. Bartman (Akzo Nobel/ING Bank), zie ook Winkel 2004 en Ten Hove 2004) (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 98-99). In de bancaire praktijk komt hoofdelijkheid in het kader van kredietverstrekking veelvuldig voor.
Hoofdelijke verbondenheid kan ook eerst later overeengekomen worden, bijvoorbeeld in het geval waarbij achteraf een tweede schuldenaar zich ook jegens de schuldeiser voor de prestatie van de eerste schuldenaar verbindt. Die afzonderlijke overeenkomst moet met toestemming van de oorspronkelijke schuldenaar worden aangegaan (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 98).

C.2.1 Hoofdelijkheid

Hoofdelijkheid

Niet alleen kan uit de wet, gewoonte of rechtshandeling hoofdelijk voortvloeien dat de schuldenaren ten aanzien van dezelfde schuld ieder voor het geheel aansprakelijk zijn. Ook als sprake is van een ondeelbare prestatie, is sprake van hoofdelijke verbondenheid van de schuldenaren. Ingeval van hoofdelijke verbondenheid geven artikel 6:7-14 BW nadere regels.

C.2.1.1 Ondeelbare prestatie

Ondeelbare prestatie

Van een ondeelbare prestatie is sprake indien de prestatie niet, of niet zonder waardeverlies, kan worden nagekomen. De al dan niet deelbaarheid van de verschuldigde prestatie is alleen van belang voor de vraag of de verbintenis hoofdelijk is (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 92-93).
Een deelbare prestatie is bijvoorbeeld de betaling van een geldsom (HR 24 juni 1994, NJ 1995, 578, m.nt. WMK (Mercantiel/Van der Meer c.s.), zie voor dwangsom en hoofdelijkheid Benelux-Gerechtshof 17 december 1998, NJ 1999, 265, LJN AD2975) Asser (Asser, Verbintenissenrecht 6-I, nr. 103-105) maakt het bij ondeelbaarheid onderscheidt tussen de (i) de verbintenissen om te geven, (ii) verbintenissen om te doen en (iii) verbintenissen om niet te doen.

C.2.2 Ongelijke delen

Ongelijke delen

De andere uitzondering op de hoofdregel van verbondenheid voor gelijke delen, is de verbondenheid voor ongelijke delen. Die uitzondering moet voortvloeien uit de wet, gewoonte of rechtshandeling. Van hoofdelijkheid is in dat geval geen sprake. Net als bij verbondenheid voor gelijke delen beïnvloedt nakoming door een van de schuldenaren de verbintenissen van de anderen jegens de schuldeiser niet. Uit de onderlinge rechtsverhouding tussen de schuldenaren kan voortvloeien dat intern een andere verdeling geldt dan extern tegenover de schuldeiser, zodat de een moet bijdragen in hetgeen de ander jegens de schuldeiser heeft gepresteerd (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 97).

C.3 Rechtsopvolging

Rechtsopvolging

Lid 3 bepaalt dat uit de overeenkomst tussen schuldenaar en schuldeiser kan voortvloeien dat de rechtsopvolgers van die schuldenaar ook jegens de schuldeiser hoofdelijk of voor ongelijke delen gebonden zijn. Is er geen sprake van een dergelijke overeenkomst, dan geldt de hoofdregel van gelijke delen krachtens lid 1. De bepaling is vooral van belang voor de gevallen van een overgang van een schuld van rechtswege. Daarbij valt niet alleen te denken aan overgang door erfopvolging, maar ook aan kwalitatieve verplichtingen (artikel 6:251 lid 2 of 6:252 BW). Bij erfopvolging gaat het om een legaat, waarbij de erflater aan zijn schuldeisers als legataris een ten laste van zijn erfgenamen of sommigen van hen een vorderingsrecht toekent om voldoening van de nagelaten schuld te verlangen onder bepaling dat de met het legaat belaste erfgenamen hoofdelijk verbonden zijn (MvA II, *Parl. Gesch.* 6, p. 99).

D Jurisprudentie oud

Hoofdelijke aansprakelijkheid

- *Rb. Utrecht 18 februari 2009, LJN BH3326;* toepassing van hoofdelijke aansprakelijkheid ex artikel 6:162 jo. 6:102 BW wegens schending van zorgplicht van een financiële instelling en een assurantietussenpersoon.
- *Rb. Arnhem 8 januari 2008, «JOR» 1998/99, LJN AG2358 (American Express/Rauwendaal);* een beroep op hoofdelijke aansprakelijkheid van werknemer voor een schuld aan een credit card maatschappij is onder omstandigheden in strijd met de redelijkheid en billijkheid.
- *Rb. Utrecht 17 augustus 2005, «JOR» 2005/258, LJN AU4314 (ABN AMRO/Van Voorst c.s.);* bij hoofdelijkheid heeft als uitgangspunt te gelden dat de schuldeiser zelfstandige vorderingsrechten heeft op de verschillende hoofdelijk verbonden schuldenaren. De schuldeiser heeft in beginsel de vrijheid om te kiezen welk van de hoofdelijk verbonden schuldenaren hij aanspreekt tot nakoming. Daarbij is in beginsel geen sprake van een aanspreekvolgorde of subsidiariteit, tenzij dat uitdrukkelijk is overeengekomen.
- *Rb. Utrecht 6 augustus 2003, «JOR» 2003/292, LJN AI0950 (Citibank/faillissement Ceteco);* een overeenkomst tot hoofdelijke aansprakelijkheid in het kader van kredietverlening is een zelfstandige verbintenis van die schuldenaar jegens de bank. De vennootschap is dus naast haar kredietontvangende dochters voor het geheel van het door hen aan de bank verschuldigde aansprakelijk.

E Jurisprudentie nieuw

E. Jurisprudentie nieuw

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht van jurisprudentie.

F Literatuurverwijzing

F. Literatuurverwijzing

- Boom W.H., van, *Hoofdelijke verbintenissen* (diss. Schoordijk Instituut), Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999.
- Boom W.H., van *'Reacties: Toekomstige regresvorderingen' NTBR* 1995 p. 154-156.
- Brunner, en G.T. de Jong, C.J.H. *Verbintenissen algemeen,* Deventer: Kluwer 2004.
- Hartkamp A.S. *Asser 6-I de verbintenis in het algemeen, eerste gedeelte* (nrs. 91, 144) : Deventer: Kluwer, 2008.
- Hove, W. ten, 'De werking van de 403-verklaring in geval van een juridische fusie', *Ve&O* 2004, p. 166-170.
- Kortmann, J. *'Ondeelbaarheid en hoofdelijkheid; een ongelukkig huwelijk', AA*-1996 p. 6-15.
- Reehuis en E.E. Slob, W.H.M. *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Boek 6, Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht,* Deventer: Kluwer, 1990.

- Winkel, D., 'Duidelijkheid omtrent de temporele reikwijdte van de 403-verklaring? Een overzicht.', *TvOB* 2004, p. 184-188.
- Zeben, en J.W. du Pon-C.J., van *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Boek 6, Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht:* Deventer: Kluwer, 1981.

Art. 7[2] BW Boek 6

1. Indien twee of meer schuldenaren hoofdelijk verbonden zijn, heeft de schuldeiser tegenover ieder van hen recht op nakoming voor het geheel.

Hoofdelijke verbondenheid, rechtsgevolgen

2. Nakoming door een der schuldenaren bevrijdt ook zijn medeschuldenaren tegenover de schuldeiser. Hetzelfde geldt, wanneer de schuld wordt gedelgd door inbetalinggeving of verrekening, alsmede wanneer de rechter op vordering van een der schuldenaren artikel 60 toepast, tenzij hij daarbij anders bepaalt.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

A. Inleiding A

Dit artikel geeft een regeling voor de (externe) verhouding tussen de schuldeisers en de hoofdelijk verbonden schuldenaren. De schuldeiser kan ieder van de schuldenaren tot nakoming voor het geheel aanspreken. Het tweede lid van dit artikel geeft uitzonderingen op deze regel.

Hoofdelijkheid; aansprakelijkheid

B. Wetstechnische informatie B

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht.

C. Behandeling aan de hand van de praktijkvragen C

Inhoudsopgave

C.1 Nakoming voor het geheel
C.2 Bevrijding van medeschuldenaren
C.2.1 Nakoming
C.2.2 Inbetalinggeving
C.2.3 Verrekening
C.2.4 Schuldeisersverzuim
C.3 Schuldvermenging

C.1 Nakoming voor het geheel

Het eerste lid van artikel 6:7 BW bepaalt dat de hoofdelijke schuldenaren ieder voor het geheel jegens de schuldeiser aansprakelijk zijn. De schuldeiser kan dus ieder van hen voor het geheel aanspreken en nakoming vorderen. De schuldeiser heeft zelfstandige vorderingsrechten tegen de verschillende schuldenaren. Hij kan over elk van deze vorderingsrechten afzonderlijk beschikken door een overdracht of een afstand om niet of om baat. Het uitgangspunt van het artikel is dan ook dat de lotgevallen van het vorderingsrecht tegen de één de anderen niet beïnvloeden, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 95).

Nakoming voor het geheel

Het artikel ziet op de externe verhouding tussen schuldeisers en de hoofdelijke schuldenaren. De schuldenaar kan in de interne verhouding ex artikel 6:10 BW regres nemen

2 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

op zijn hoofdelijk medeschuldenaar. Daarvan kan sprake zijn indien de schuld is gedelgd ten laste van een schuldenaar voor meer dan het gedeelte dat hem in die interne verhouding met zijn medeschuldenaren aangaat.
De schuldeiser heeft de keuzevrijheid welke schuldenaar hij, al dan niet voor het geheel, aanspreekt.
Krachtens artikel 6:2 BW wordt de externe verhouding tussen schuldeiser en schuldenaar beheerst door de redelijkheid en billijkheid. (Zie ook HR 15 februari 1980, NJ 1980, 327, m.nt. GJS.)

C.2 Bevrijding van medeschuldenaren

Bevrijding medeschuldenaren

Het tweede lid van artikel 6:7 BW formuleert op welke gronden de medeschuldenaren tegenover de schuldeiser zijn bevrijd van hun hoofdelijke aansprakelijkheid. Dat is het geval bij (i) nakoming, (ii) inbetalinggeving, (iii) verrekening en (iv) schuldeisersverzuim ex artikel 6:60 BW.

C.2.1 Nakoming

Nakoming

Nakoming door de ene schuldenaar bevrijdt ook zijn hoofdelijke medeschuldenaren jegens de schuldeiser. Vindt geen volledige betaling van de schuld plaats, dan blijft voor het restant de hoofdelijkheid bestaan.

C.2.2 Inbetalinggeving

Inbetalinggeving

Inbetalinggeving wordt geregeld in artikel 6:45 BW. Slechts met toestemming van de schuldeiser kan de schuldenaar zich van zijn verbintenis bevrijden door een andere prestatie dan de verschuldigde, al mocht zij van gelijke of zelfs hogere waarde zijn. Voorwaarde is dat die andere prestatie niet bestaat dat hijzelf of een derde een nieuwe prestatie op zich neemt. In dat geval vindt geen inbetalinggeving, maar schuldvernieuwing plaats (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 100).

C.2.3 Verrekening

Verrekening

Verrekening wordt in artikel 6:127 e.v. BW geregeld. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de bevoegdheid tot verrekening en de verrekening zelf. De bevoegdheid tot verrekening komt volgens de algemene regels van de verrekening alleen toe aan de schuldenaar die een tegenvordering op de schuldeiser heeft en niet aan de andere schuldenaren. Indien echter een verklaring tot verrekening is afgelegd, hetzij door de schuldenaar die de tegenvordering had, hetzij door de schuldeiser, zijn ook de andere schuldenaren bevrijd (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 100).

C.2.4 Schuldeisersverzuim

Schuldeisersverzuim

Is de schuldeiser in verzuim, dan kan de rechter op vordering van de schuldenaar bepalen dat deze van zijn verbintenis bevrijd zal zijn, al dan niet onder door de rechter te stellen voorwaarden. In verband met hoofdelijkheid is artikel 6:72 BW van belang. De rechtsgevolgen van verzuim van de schuldeiser gelden jegens ieder van de schuldenaren.

C.3 Schuldvermenging

Schuldvermenging

De Parlementaire Geschiedenis besteedt in het kader van dit artikel nog aandacht aan schuldvermenging. Indien de schuldeiser en één van de schuldenaren in één persoon worden verenigd, dan kan deze van ieder van de andere schuldenaren in beginsel het volle bedrag vorderen, maar dezen kunnen in verrekening brengen hetgeen zij krachtens artikel 6:10 BW te vorderen hebben, zodat dus de facto na schuldvermenging de andere schuldenaren bevrijd zijn voor het aandeel van de schuldenaar in wiens persoon de schuldvermenging intrad (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 101).

D. Jurisprudentie uitgebreid

D

- *HR 28 mei 1999 NJ 2000, 290, LJN ZC2911 (Spektrum Financieringen/Van der Valk);* in een geval waarin de rechtsbetrekking tussen partijen niet noopt tot een voor alle gedaagden gelijke beslissing strekt een door de verschenen gedaagden gevoerd en door de rechter aanvaard verweer niet mede ten gunste van de andere, niet verschenen gedaagde(n). Bij een vordering tegen meer dan één (hoofdelijk verbonden) schuldenaar behoeft niet tegen alle schuldenaren in gelijke zin te worden beslist.

Verweer hoofdelijke schuldenaar

E. Jurisprudentie nieuw

E

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht van jurisprudentie.

F. Literatuurverwijzing

F

- Boom W.H., van, *Hoofdelijke verbintenissen* (diss. Schoordijk Instituut), Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999.
- Boom W.H., van *'Reacties: Toekomstige regresvorderingen' NTBR*-1995 p. 154-156.
- Brunner, en G.T. de Jong, C.J.H. *Verbintenissen algemeen,* Deventer: Kluwer 2004.
- Hartkamp A.S. *Asser 6-I de verbintenis in het algemeen, eerste gedeelte* (nrs. 91, 144): Deventer, Kluwer, 2008.
- Kortmann, J. *'Ondeelbaarheid en hoofdelijkheid; een ongelukkig huwelijk', AA*-1996 p. 6-15.
- Reehuis en E.E. Slob, W.H.M. *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Boek 6, Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht,* Deventer: Kluwer, 1990.
- Zeben, en J.W. du Pon-C.J., van *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Boek 6, Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht:* Deventer: Kluwer, 1981.

Art. 8[3] BW Boek 6

Op de rechtsbetrekkingen tussen de hoofdelijke schuldenaren onderling is artikel 2 van overeenkomstige toepassing.

Hoofdelijke verbondenheid, redelijkheid en billijkheid

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C. Bijzondere redelijkheid en billijkheid

Dit artikel bepaalt dat op de rechtsverhouding tussen schuldenaren onderling de redelijkheid en billijkheid van toepassing is. Er moet sprake zijn dat de schuldenaren onderling als schuldeiser en schuldenaar te beschouwen zijn. Het artikel verwijst naar artikel 6:2 BW. Op deze plaats wordt naar het commentaar bij dat artikel verwezen. De schuldenaren zullen onderling met elkaars gerechtvaardigde belangen rekening moeten houden. Te denken is bijvoorbeeld aan het verstrekken van informatie door de ene schuldenaar aan de andere schuldenaar in het kader van het in artikel 6:9 BW genoemde afstand om niet of uitstel van betaling. In het arrest van het Hof Amsterdam van 20 november 2003 (*NJ* 2005, 28, LJN AS3547 (*Havro*)) is een regresactie tegen een hoofdelijk schuldenaar op grond van de beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid afgewezen. Op het moment van delging ten laste van een medeschuldenaar

Redelijkheid en billijkheid

3 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

ging de schuld de andere, hoofdelijke schuldenaar niet meer aan. Ook in het arrest van het Hof Arnhem van 18 april 2006 (LJN AX1012 (*NHL/Aannemersbedrijf*)) en in het vonnis van de Rechtbank Rotterdam van 30 januari 2008 (LJN BC6228) wordt als uitgangspunt artikel 6:8 BW genomen als uitwerking van artikel 6:11 lid 4 BW. In het vonnis van de rechtbank Rotterdam van 19 september 2007 (r.o. 8.24, «JOR» 2008/108, LJN BB6058 (*Mac Mike/Sun Vision*)) vond artikel 6:8 BW toepassing door persoonlijk aansprakelijkheid op grond van onrechtmatige daad. De regresnemer had zijn hoofdelijk medeschuldenaar benadeeld door debiteuren om te leiden en te bewerkstelligen dat een overeenkomst niet kon worden nagekomen, zodat verliezen niet gecompenseerd konden worden. Ook voldeed de regresnemer niet aan zijn informatieplicht. In het vonnis van de rechtbank Rotterdam van 8 januari 1998 («JOR» 1998/99, LJN AG3358 (*American Express/Rauwendaal*)) bleek het beroep van een werknemer op artikel 6:8 BW succesvol om de vordering van de credit card maatschappij wegens een door de werkgever ter beschikking gestelde credit card af te weren. De credit card maatschappij had de werknemer op grond van artikel 6:6 BW aangesproken, omdat zijn – inmiddels failliete – werkgever de vordering niet had voldaan.

Art. 9[4] BW Boek 6

Hoofdelijke verbondenheid, afstand om niet/uitstel van betaling

1. Iedere hoofdelijke schuldenaar is bevoegd namens de overige schuldenaren een aanbod tot afstand om niet van het vorderingsrecht te aanvaarden, voor zover de afstand ook de andere schuldenaren betreft.

2. Uitstel van betaling, door de schuldeiser aan een der schuldenaren verleend, werkt ook ten aanzien van zijn medeschuldenaren, voor zover blijkt dat dit de bedoeling van de schuldeiser is.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

Strekking artikel en probleemstelling

Het artikel gaat uit van een aanbod, afstand om niet of uitstel van betaling, van de schuldeiser bestemd voor alle schuldenaren. Het artikel bepaalt dat een verklaring daartoe slechts aan één van de schuldenaren hoeft zijn gericht, maar het aanbod moet alle schuldenaren betreffen. (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 106). De bedoeling van de schuldeiser is dan ook van belang (lid 1: 'voor zover de afstand ook de andere schuldenaren betreft', en lid 2: 'voor zover blijkt dat dit de bedoeling van de schuldeiser is'). Bij aanvaarding van een dergelijk aanbod vertegenwoordigt de ene schuldenaar zijn andere hoofdelijk schuldenaar. In zoverre is dat een afwijking van het principe dat uit artikel 6:7 BW voortvloeit: bij hoofdelijke verbondenheid van schuldenaren heeft de schuldeiser tegenover ieder van hen recht op nakoming voor het geheel. Uit het arrest van de Hoge Raad van 28 mei 1999 («JOR» 1999/191, LJN ZC2911 (*Spektrum Financieringen/Van der Valk*)) volgt dat indien veronderstellenderwijs moet worden uitgegaan van hoofdelijke verbondenheid, dat dat niet meebrengt dat ten aanzien van alle schuldenaren in dezelfde zin moet worden beslist.

Afstand om niet

Het eerste lid brengt tot uitdrukking dat het aanbod van afstand om niet (kwijtschelding), al dan niet gedeeltelijk, van de schuldeiser tot *alle* hoofdelijke schuldenaren moet zijn gericht (zie Rb. Almelo, 22 september 1999, LJN AA4970). Dat is een kwestie van uitleg, waarbij het gaat om het oogmerk van de schuldeiser. Daarbij speelt de wilsverklaring een rol, maar ook de omstandigheden van het geval (TM, *Parl. Gesch.*

4 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

6, p. 103 en MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 106). Het aanbod van kwijtschelding moet bovendien een vorderingsrecht betreffen. De ene schuldenaar vertegenwoordigt de andere schuldenaar ('namens'). Bij aanvaarding van het aanbod is sprake van een overeenkomst en is dus een tweezijdige rechtshandeling (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 102 en artikel 6:160 BW). Artikel 14 lid 1 bepaalt dat in de onderlinge verhouding tussen de schuldenaren afstand geen (interne) werking heeft.

Uitstel van betaling

Ook bij uitstel van betaling geldt dat dat uitstel bestemd is voor alle schuldenaren. Wederom is de bedoeling van de schuldeiser van belang. Gelet op het bepaalde in artikel 150 Rv ligt de bewijslast daarvan op de schuldenaren (MO I, *Parl. Gesch. 6*, p. 107). Uitstel van betaling is een eenzijdige rechtshandeling (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 106).

Art. 10[5] BW Boek 6

1. Hoofdelijke schuldenaren zijn, ieder voor het gedeelte van de schuld dat hem in hun onderlinge verhouding aangaat, verplicht overeenkomstig de volgende leden in de schuld en in de kosten bij te dragen.

Hoofdelijke verbondenheid, bijdrageplicht

2. De verplichting tot bijdragen in de schuld die ten laste van een der hoofdelijke schuldenaren wordt gedelgd voor meer dan het gedeelte dat hem aangaat, komt op iedere medeschuldenaar te rusten voor het bedrag van dit meerdere, telkens tot ten hoogste het gedeelte van de schuld dat de medeschuldenaar aangaat.

Hoofdelijke verbondenheid, regres

3. In door een hoofdelijke schuldenaar in redelijkheid gemaakte kosten moet iedere medeschuldenaar bijdragen naar evenredigheid van het gedeelte van de schuld dat hem aangaat, tenzij de kosten slechts de schuldenaar persoonlijk betreffen.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

A. Inleiding A

Dit artikel geeft een regeling met betrekking tot verhaal van een schuld en kosten in de interne verhouding tussen de hoofdelijke schuldenaren. Ieder van de schuldenaren is verplicht in de schuld en in de kosten bij te dragen. Het tweede en derde lid geeft daarvoor regels.

Bijdrageplicht

De hoofdelijk schuldenaar ten laste van wie de schuld is gedelgd of die kosten heeft gemaakt, kan verhaal nemen op zijn medeschuldenaren.

B. Wetstechnische informatie B

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht.

C. Bijdrageplicht/Schuldbijdragende C

Inhoudsopgave

C.1 Bijdrageplicht
C.1.2 Omvang
C.1.3 Bijdrageplicht in geld
C.1.4 Bijdrageplicht: verjaring
C.2 Schulddelging
C.3 Kosten
C.4 Regelend recht

5 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

C.1 Bijdrageplicht

Bijdrageplicht

Hoofdelijke schuldenaren zijn, ieder voor het gedeelte van de schuld dat hem in hun onderlinge verhouding aangaat, verplicht in de schuld en in de kosten bij te dragen. In het eerste en tweede lid van dit artikel wordt dat nader uitgewerkt. Het gaat dus om een bijdrageplicht van de medeschuldenaren van de hoofdelijke schuldenaar die de schuld heeft gedelgd en/of in het kader daarvan kosten heeft gemaakt. Die bijdrageplicht is geen hoofdelijke verbintenis (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 109) (zie ook Rb. Arnhem, 15 augustus 2007, LJN BB2036, r.o. 4.9, slotzin)

Gaat de schuld een van de hoofdelijke schuldenaren intern in het geheel niet aan, dan kunnen zijn medeschuldenaren op hem geen verhaal nemen, en kan hij omgekeerd het gehele door hem betaalde bedrag verhalen op zijn medeschuldenaren (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 108).

Zodra een schuldenaar meer dan zijn interne aandeel in de opeisbare schuld voldoet, heeft hij voor het bedrag waarmee het betaalde zijn aandeel overschrijdt, verhaal op zijn medeschuldenaren. Was de in termijnen betaalde schuld slechts voor één termijn opeisbaar en betaalde een schuldenaar daarvan meer dan zijn aandeel, dan kan hij evenzo voor dat meerdere verhaal nemen op de medeschuldenaren (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 109).

C.1.2 Omvang

Bijdrageplicht: omvang

Wat de omvang van de bijdrageplicht is, maakt de wet niet duidelijk. Daarvoor zijn geen algemene regels te geven. De grootte van ieders bijdrageplicht zal in de eerste plaats afhangen van hetgeen de schuldenaren uitdrukkelijk of stilzwijgend omtrent hun bijdrageplicht zijn overeengekomen en van een eventuele onderlinge rechtsverhouding van de schuldenaren, op grond waarvan zij zich gezamenlijk hebben verbonden (TM,*Parl. Gesch. 6*, p 108).

Van die onderlinge rechtsverhouding geeft de Parlementaire Geschiedenis een aantal voorbeelden: de vennootschapsovereenkomst gaat over de onderlinge bijdrageplicht van de firmanten in de firmaschulden. Is de schuld om baat aangegaan, dan is van belang in hoeverre de tegenwaarde van de schuld ieder van de schuldenaren ten goede is gekomen. Zijn erfgenamen krachtens artikel 6:6 lid 3 BW hoofdelijk aansprakelijk voor een schuld van hun erflater, dan brengt hun rechtsverhouding mee dat de verplichting tot bijdragen wordt bepaald naar verhouding van hun erfporties. Ook kunnen de beginselen van de ongerechtvaardigde verrijking een rol spelen.

Indien geen van deze omstandigheden of beginselen uitsluiting geeft, is een draagplicht voor gelijke delen de aangewezen oplossing (TM, *Parl. Gesch. 6*, p 108). In het Desdochters-arrest (HR 9 oktober 1992, *NJ* 1994, 535, LJN ZC0706, m.nt. CJHB) laat de Hoge Raad in het midden of bij de vaststelling van hetgeen elk der producenten in hun onderlinge verhouding heeft bij te dragen, ook het marktaandeel van elk van hen van belang kan zijn.

In bepaalde gevallen geeft de wet een bijzondere regeling voor de omvang van de bijdrageplicht, zie artikel 6:102, 6:165 lid 2, 6:166 lid 2 en 6:170 lid 3 BW. Ingeval van draagplicht ex artikel 6:102 jo. 6:74 BW speelt de aard van de tekortkoming een rol (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 108-109). Zie voor borgtocht artikel 7:866 lid 1 BW.

C.1.3 Bijdrageplicht in geld

Bijdrageplicht: in geld

Door de formulering "in de schuld en in de kosten *bijdragen*" wordt te kennen gegeven dat het gaat om een bijdrage in geld, ook indien de hoofdelijke verbintenis strekte tot het verrichten van een andere prestatie (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 109).

C.1.4 Bijdrageplicht: verjaring

Bijdrageplicht: verjaring

Op grond van de arresten*Camerling/gemeente* Heerlen (HR 4 juni 2004, «JOR» 2004/220, *NJ* 2006, 323, LJN AU6210) en *Sint Lucas/ZAO* (HR 1 april 2005, *NJ* 2006, 377, LJN AS6006) wordt aangenomen dat sprake is van een verjaringstermijn van vijf jaar (HR

1 april 2005, *NJ* 2006, 377, LJN AS6006). Daarbij wordt aangeknoopt bij de bijdrageplicht in geval van hoofdelijke aansprakelijkheid voor schade ex artikel 3:310 BW.

C.2 Schulddelging

Schulddelging

De woorden "delging van de schuld" brengen tot uitdrukking dat voor het ontstaan van de bijdrageplicht nodig is dat de schuld op het tijdstip van de betaling ook bestond (MvA II,*Parl. Gesch. 6*, p. 112). Niet is vereist dat de schuld op het tijdstip waarop door de schuldeiser werd voldaan opeisbaar is (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 112).
Het artikel is van toepassing in alle gevallen als genoemd in artikel 6:6 lid 2 BW, maar ook indien de rechter met toepassing van artikel 6:60 BW bevrijding van de verbintenis heeft uitgesproken onder voorwaarde dat aan de schuldeiser een schadeloosstelling wordt betaald en betaling daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, indien de schuld is voldaan door een derde uit vrijgevigheid jegens de schuldenaar, of indien de schuldenaar op grond van artikel 6:43 BW is bevrijd door betaling aan een andere dan de schuldeiser (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 111).
Betaalt een van de hoofdelijke schuldenaren ondanks het feit dat de verbintenis ten zijn aanzien niet, niet meer of nog niet bestaat, dan is artikel 6:10 BW niet van toepassing. Hij kan dan ook geen regres nemen op de anderen, ook al zijn zij tegenover de schuldeiser wel tot betaling gehouden (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 110). Hij kan wel van de schuldeiser terugvorderen op grond van onverschuldigde betaling ex artikel 6:203 BW.
Het enkele feit dat een tot betaling aangesproken hoofdelijk schuldenaar de eis had kunnen afweren door een beroep op een verweermiddel (bijvoorbeeld vernietiging, verrekening, opschortingsrecht of een opschortende tijdsbepaling) of door uitoefening van een wilsrecht, doet niet af aan de toepasselijkheid van artikel 6:10 BW, indien hij desondanks betaalt. In beginsel heeft hij verhaal tegen zijn medeschuldenaren, tenzij die schuldenaren niet hetzelfde verweermiddel bezaten. Op grond van artikel 6:11 BW kunnen zij dat verweermiddel ook tegenwerpen aan de hoofdelijke schuldenaar die hen tot betaling van hun bijdrage aanspreekt (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 110).
Het tweede lid van het artikel is van toepassing op alle gevallen waarin het verhaal op een van de schuldenaren geheel of gedeeltelijk onmogelijk blijkt, dat wil zeggen dat door welke oorzaak dan ook het verhaalsrecht tegen een van de schuldenaren niet binnen redelijke tijd kan worden uitgeoefend. Het aandeel van die schuldenaar wordt dan omgeslagen over de andere schuldenaren naar evenredigheid van hun oorspronkelijke aandelen. Deze omslag geldt slechts voor de onderlinge verhouding van die andere schuldenaren. Tegenover de schuldenaar op wie verhaal onmogelijk is gebleken, behouden zij hun recht op regres, welk recht zij kunnen uitoefenen zodra verhaal op hem weer mogelijk blijkt (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 111).
Als maatstaf voor de omvang van de verplichting tot bijdrage geldt het gedeelte van de schuld dat de betreffende medeschuldenaar in de onderlinge verhouding tussen de schuldenaren aangaat. Bij gedeeltelijke voldoening van de schuldeiser is iedere medeschuldenaar aansprakelijk voor het gehele bedrag dat de betaler voldeed boven het gedeelte van de schuld dat hem zelf aanging, zij het ook dat de verplichting tot bijdragen het bedrag van de interne draagplicht van de medeschuldenaar bij volledige voldoening van de schuld niet kan overtreffen (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 112).

C.3 Kosten

Kosten

De verplichting tot bijdragen betreft niet alleen de schuld, maar ook de kosten. Hieronder zijn begrepen, behalve de kosten die op de voldoening vielen en ten laste van de betalende schuldenaar kwamen, ook de proceskosten die een schuldenaar aanwendde om bijvoorbeeld een rechterlijke uitspraak uit te lokken over het bestaan of de grootte van de hoofdelijke schuld, indien er gegronde redenen waren om de stellingen van de schuldeiser op dit punt te betwisten (TM,*Parl. Gesch. 6*, p. 110).
De verplichting tot bijdragen in de kosten is afzonderlijk geregeld, omdat zij niet afhankelijk behoort te zijn van de voorwaarden, gesteld in het tweede lid. Het kan

immers zeer wel zijn dat een van de hoofdelijke schuldenaren kosten heeft moeten maken zonder dat enige schuld is gedelgd, bijvoorbeeld kosten van bewaring ex artikel 6:66 BW (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 113).
Er bestaat geen bijdrageplicht voor kosten die de schuldenaar persoonlijk betreffen, bijvoorbeeld in het kader van verweer tegen de vordering, dat alleen die schuldenaar zelf betreft (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 113).
Niet alleen de kosten die voor de hoofdelijk schuldenaren zijn ontstaan vallen onder dit artikel, maar ook de kosten van de schuldeiser zelf, ook als voor die kosten slechts één van de schuldenaren aansprakelijk is. Denkbaar is dat deze aansprakelijkheid berust op een houding die de schuldenaar mede in het belang van zijn medeschuldenaren behoorde aan te nemen, bijvoorbeeld een veroordeling in de kosten van een door de schuldeiser gewonnen procedure waarin verweer voeren verantwoord bleek (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 113).

C.4 Regelend recht

Regelend recht

Het tweede lid van het artikel is van regelend recht (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 111).

D Jurisprudentie ingebracht

- *HR 1 april 2005, NJ 2006, 377 LJN AS6006 (Sint Lucas/ZAO) en HR 4 juni 2004, «JOR» 2004/220, NJ 2006, 323 LJN AU6210 (Camerling/Gemeente Heerlen);* in het kader van de bijdrageplicht geldt een verjaringstermijn van vijf jaar. Daarbij wordt aangesloten bij de bijdrageplicht in geval van hoofdelijke aansprakelijkheid voor schade ex artikel 3:310 BW.

Verjaring

- *HR 5 maart 2004, «JOR» 2004/150, LJN AO1338 (Van Galen q.q./De Jager);* moeder is hoofdelijk veroordeeld tot vergoeding van boedeltekort van dochter en heeft ex artikel 6:10 lid 1 en 2 BW verhaal op ex-bestuurder, ongeacht bestaand van vordering ex artikel 2:248 BW van de curator op die ex-bestuurder.

Bijdrageplicht

- *Hof Amsterdam 20 maart 2008, LJN BD4315;* partij die meent dat haar aandeel minder bedraagt dan een evenredig deel, zal dit hebben te stellen en te bewijzen. De betaald hebbende en verhaal zoekende hoofdelijk schuldenaar zou anders zonder redelijke grond een bewijsrisico moeten dragen.

Stelplicht en bewijslast

- *Hof 's-Hertogenbosch 22 februari 2005, LJN AT9579;* artikel 6:10 BW is ook van toepassing in het geval een regresvordering naar aanleiding van een onrechtmatige daadsactie.

Regresvordering ook bij onrechtmatige daadsactie

E

E. Jurisprudentie nieuw

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht van jurisprudentie.

F

F. Literatuurverwijzing

- Baetsen K., en B.M. van Jonk-van Wijk, *'Verjaring van de vordering ex art. 6:10 BW'* AV&S 2006 p. 179-184
- Boom W.H., van *'Reacties: Toekomstige regresvorderingen' NTBR*-1995 p. 154-156.
- Boom W.H., van, *Hoofdelijke verbintenissen* (diss. Schoordijk Instituut), Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1999.
- Brunner, en G.T. de Jong, C.J.H., *Verbintenissen algemeen*, Deventer: Kluwer 2004.
- Claerts, M. *'Regresverhaal? Enige beschouwingen omtrent de uit concernfinanciering voortvloeiende regresproblematiek'*, TvOB 2004 p. 71-81.
- Faber, N.E.D. *'Enige beschouwingen over het ontstaan van regresvorderingen'* NTBR 1995 p. 35-40.
- Hartkamp, A.S. *Asser 6-I de verbintenis in het algemeen, eerste gedeelte* (nrs. 91, 144), Deventer: Kluwer, 2008.

- Ingh, F.J.P., van den *'Concernkrediet en solidariteit*, Ondernemingsrecht 2005 p. 318-319.
- Janssen, M.A.J.G. *'Regresproblematiek in concernverband'*, TvI 2005 p. 69-74.
- Kortmann, J. *'Ondeelbaarheid en hoofdelijkheid; een ongelukkig huwelijk'*, AA-1996 p. 6-15.
- Molenaar, F. *'Creditcard-regres en bankrekening'*, WPNR 1998 p. 157-158.
- Reehuis en E.E. Slob, W.H.M. *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, Invoering Boeken 3, 5 en 6, Boek 6, Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer, 1990.
- Snijders, W. *'Regres en omslag bij hoofdelijkheid'*, in: Quod licet, Kleijn-bundel, p. 375-387, Deventer: Kluwer 1992.
- Zeben, C.J. van, J.W. Du Pon en M.M. Olthof, *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek. Boek 6. Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer 1981.

Art. 11[6] BW Boek 6

Hoofdelijke verbondenheid, verweermiddelen medeschuldenaar

1. Een uit hoofde van het vorige artikel tot bijdragen aangesproken medeschuldenaar kan de verweermiddelen die hij op het tijdstip van het ontstaan van de verplichting tot bijdragen jegens de schuldeiser had, ook inroepen tegen de hoofdelijke schuldenaar die de bijdrage van hem verlangt.
2. Niettemin kan hij een zodanig verweermiddel niet tegen deze schuldenaar inroepen, indien het na hun beider verbintenis is ontstaan uit een rechtshandeling die de schuldeiser met of jegens de aangesprokene heeft verricht.

Hoofdelijke verbondenheid, verjaring regres

3. Een beroep op verjaring van de rechtsvordering van de schuldeiser komt de tot bijdragen aangesprokene slechts toe, indien op het tijdstip van het ontstaan van de verplichting tot bijdragen zowel hijzelf als degene die de bijdrage verlangt, jegens de schuldeiser de voltooiing van de verjaring had kunnen inroepen.
4. De vorige leden zijn slechts van toepassing, voor zover uit de rechtsverhouding tussen de schuldenaren niet anders voortvloeit.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C Hoofdelijkheidsregresproblematiek

Inhoudsopgave

C.1 Inleiding
C.2 Verweermiddelen
C.3 Uitzonderingen
C.3.1 Rechtshandeling
C.3.2 Verjaring
C.3.3 Rechtsverhouding

C.1 Inleiding

Verweermiddelen

De hoofdelijke schuldenaar kan alle verweermiddelen die hij jegens de schuldeiser had ook naar voren brengen tegen de vordering tot bijdragen ex artikel 6:10 BW van zijn medeschuldenaar. Het eerste lid van dit artikel formuleert deze hoofdregel. Het tweede en derde lid regelen de uitzonderingen daarop. Het vierde lid bepaalt dat de onderlinge rechtsverhouding tussen de schuldenaren voor de regeling van dit artikel gaat.

6 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

C.2 Verweermiddelen

De hoofdregel is dat een hoofdelijke schuldenaar de verweermiddelen die hij tegenover de schuldeiser heeft ook kan inroepen tegen een regresvordering ex artikel 6:10 BW. Buiten het artikel vallen derhalve de eveneens denkbare verweermiddelen die neerkomen op de stelling dat niet aan de eisen van artikel 6:10 BW is voldaan, zodat er reeds om die reden geen verplichting tot bijdragen kan zijn ontstaan. Bijvoorbeeld dat er op het tijdstip van betaling geen schuld bestond of dat hoofdelijke verbondenheid ontbrak. Daarnaast zijn verweren denkbaar die uitsluitend op de verhouding van de hoofdelijke schuldenaren onderling berusten, bijvoorbeeld dat de aangesprokenen de schuld niet aangaat of dat zijn verplichting tot bijdragen reeds gekweten of nog niet opeisbaar is (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 115).
Het moet gaan om verweermiddelen die de tot bijdragen aangesproken hoofdelijk schuldenaar had op het tijdstip van het ontstaan van de bijdrageverplichting (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 115).

C.3 Uitzonderingen

Uitzonderingen

Op deze hoofdregeling is zijn drie uitzondering geformuleerd: (i) een rechtshandeling met de schuldeiser, (ii) een beroep op verjaring en (iii) de rechtsverhouding tussen de schuldenaren zelf.

C.3.1 Rechtshandeling

Rechtshandeling

Indien het verweermiddel van de ene schuldenaar zonder goedvinden van de andere schuldenaar is ontstaan *nadat* die andere schuldenaar zich jegens de schuldeiser heeft verbonden, dan geldt de hoofdregel niet. Bijvoorbeeld indien aanvankelijk beiden zich onvoorwaardelijk hadden verbonden en vervolgens de eerstgenoemde schuldenaar met de schuldeiser, zonder goedvinden van zijn medeschuldenaar, overeenkomst dat aan zijn verbintenis een opschortende voorwaarde verbonden zal zijn. De medeschuldenaar heeft dan immers van meet af aan er op kunnen rekenen dat hij na betaling onvoorwaardelijk regres kan nemen, en daaraan behoren de beide andere betrokkenen buiten hem om niets te kunnen veranderen (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 114-115).
Uit het tweede lid volgt dat de verbintenis van de betaler zowel voor als na de verbintenis van de bijdrageplichtige kan zijn ontstaan. De wettekst brengt tot uitdrukking dat indien de verbintenis van de betaler ouder is, de bijdrageplichtige wel de verweermiddelen kan tegenwerpen die hij aan de rechtshandeling ontleent waaruit zijn verbintenis jegens de schuldeiser voortvloeit (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 115).

C.3.2 Verjaring

Verjaring

Het beroep op verjaring komt de bijdrageplichtige slechts toe indien op het tijdstip van het ontstaan van de verplichting tot bijdragen ex artikel 6:10 lid 2 en 3 BW zowel de bijdrageplichtige als de hoofdelijke schuldenaar die van hem bijdrage vordert de verjaring tegen de schuldeiser een beroep op verjaring hadden kunnen doen.

C.3.3 Rechtsverhouding

Rechtsverhouding

Bij ieder concreet geval zal moeten worden nagegaan of de toepassing van de eerste drie leden van het artikel in het licht van de tussen de hoofdelijke schuldenaren bestaande rechtsverhouding gerechtvaardigd is. Behalve aan een eventueel tussen hen gesloten overeenkomst of andere rechtshandeling moet ook gedacht worden aan artikel 6:8 BW. Zo zal voor de vraag of een verweermiddel jegens degene die de schuldeiser voldeed, ingeroepen kan worden, van belang kunnen zijn of ook hijzelf het jegens de schuldeiser had kunnen hanteren, maar dit bewust verzuimde, dan wel hij daartoe buiten staat was, doordat de bijdrageplichtige verzuimde hem door een tijdige waarschuwing tot het voeren van verweer in staat te stellen, bijvoorbeeld het niet mededelen van een uitstel tot betaling ex artikel 6:9 lid 2 BW (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 116).

Art. 12[1] BW Boek 6

Hoofdelijke verbondenheid, subrogatie

1. Wordt de schuld ten laste van een hoofdelijke schuldenaar gedelgd voor meer dan het gedeelte dat hem aangaat, dan gaan de rechten van de schuldeiser jegens de medeschuldenaren en jegens derden krachtens subrogatie voor dit meerdere op die schuldenaar over, telkens tot ten hoogste het gedeelte dat de medeschuldenaar of de derde aangaat in zijn verhouding tot die schuldenaar.
2. Door de subrogatie wordt de vordering, indien zij een andere prestatie dan geld betrof, omgezet in een geldvordering van gelijke waarde.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

A. Strekking

A

Subrogatie

Dit artikel regelt het recht van subrogatie van een hoofdelijke schuldenaar op zijn medeschuldenaar. Subrogatie op grond van artikel 6:12 BW biedt een mogelijkheid van verhaal naar de bijdrageplicht van artikel 6:10 BW. De Parlementaire Geschiedenis brengt dat tot uitdrukking. Het staat de schuldenaar vrij zich voor een gedeelte van het hem toekomende te beroepen op subrogatie en voor een ander deel op de bijdrageplicht van artikel 6:10 BW (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 120). Op deze subrogatie zijn van toepassing de algemene bepalingen van artikel 6:150 e.v. BW, voor zover in artikel 6:12 BW als bijzondere bepaling niet is afgeweken. Artikel 6:12 BW regelt dat de vordering overgaat op een medeschuldenaar , terwijl bij artikel 6:150 BW sprake is van overgang op een derde. Op grond van artikel 6:142 BW gaan door subrogatie ook nevenrechten en voorrechten op de hoofdelijk schuldenaar over. Zie verder artikel 6:142 e.v. BW. Bij kwijting door de schuldeiser op grond van artikel 6:14 BW vindt artikel 6:12 BW geen toepassing.

B. Wetstechnische informatie

B

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht.

C. Rechtsfeiten, rechtsbetrekkingen

C

Inhoudsopgave

C.1 Subrogatie
C.1.1 Schulddelging
C.1.2 Rechten van de schuldeiser
C.1.3 Meer dan het gedeelte dat de hoofdelijk schuldenaar aangaat
C.1.4 Medeschuldenaar of derde
C.1.5 Niet meer dan de draagplicht van de medeschuldenaar of derde
C.2 Omzetting in geldvordering

C.1 Subrogatie

Subrogatie

Indien de hoofdelijk schuldenaar de vordering heeft voldaan boven het gedeelte dat hem aan gaat, dan heeft hij jegens zijn medeschuldenaar op grond van subrogatie een vorderingsrecht. Door die subrogatie gaat het vorderingsrecht van de schuldeiser op de medeschuldenaar over op de hoofdelijk schuldenaar. Het gevolg daarvan is dat de schuldenaren niet langer hoofdelijk verbonden zijn. Er ontstaan afzonderlijke vorderingen van de hoofdelijk schuldenaar op de medeschuldenaren tot het bedrag van ieders draagplicht.

1 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

C.1.1 Schulddelging

De subrogatie vindt slechts plaats voor de delging van de schuld, niet voor het verhaal van gemaakte kosten, omdat dat laatste vorderingsrecht niet toekwam aan de oorspronkelijke schuldeiser, maar pas ontstaat ten behoeve van de betalende schuldenaar (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 118).

C.1.2 Rechten van de schuldeiser

De subrogatie is beperkt tot de rechten die de schuldeiser had. Dat brengt het rechtskarakter van de subrogatie mee.

C.1.3 Meer dan het gedeelte dat de hoofdelijk schuldenaar aangaat

Het artikel brengt tot uitdrukking dat de hoofdelijk schuldenaar slechts in de rechten van de schuldeiser subrogeert voor zover meer dan het gedeelte van de schuld dat hem aangaat is gedelgd. Heeft de hoofdelijk schuldenaar jegens de schuldeiser slechts gedeeltelijk aan zijn verplichting jegens de schuldeiser voldaan, dan moet eerst zijn draagplicht "vollopen". Dus onder aftrek van het zelfde bedrag als bij volledige betaling. Slechts voor het gedeelte daarboven vindt subrogatie plaats (Rapport aan de Koningin, *Parl. Gesch. 6*, p. 121).

C.1.4 Medeschuldenaar of derde

Uit de wettekst volgt dat niet alleen rechten van de schuldeiser op een medeschuldenaar kunnen overgaan, maar ook rechten van de schuldeiser op een derde. Daarvoor is vereist dat de schuld ook een derde aangaat. Slechts in dat geval vindt subrogatie krachtens dit artikel plaats. In het andere geval zal sprake zijn van subrogatie volgens de gewone regels van artikel 6:150 e.v. BW (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 117). In de praktijk zal het geval dat de schuld ook een derde, anders dan medeschuldenaarschap, aangaat, niet veel voorkomen. Onder derden vallen bijvoorbeeld derde-hypotheek- of pandgevers (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 121).

C.1.5 Niet meer dan de draagplicht van de medeschuldenaar of derde

Onder C.1 is reeds opgemerkt dat er afzonderlijke vorderingen van de hoofdelijk schuldenaar op de medeschuldenaren tot het bedrag van ieders draagplicht ontstaan. Het logische gevolg daarvan is dat geen sprake is van subrogatie voor het deel boven de draagplicht plaats vindt. De schuld gaat die medeschuldenaar of derde in zijn verhouding tot de hoofdelijke schuldenaar immers niet aan. De Parlementaire Geschiedenis stelt dat verhaal op een derde, die zelf geen schuldenaar is – de in C.1.4 genoemde derde-hypotheek- of pandgever – zich niet vaak zal voordoen. Uitgesloten is het niet. Als voorbeeld wordt genoemd het geval dat bij oprichting van een commanditaire vennootschap met meer beherende vennoten bij een bank een krediet wordt opgenomen en de commanditaire vennoot tot zekerheid voor de vordering van de bank als derde hypotheek op een hem toebehorend goed verleent in plaats van zich tot hoofdelijk medeschuldenaar te stellen (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 121).

C.2 Omzetting in geldvordering

Omzetting in geldvordering

Het tweede lid maakt duidelijk dat door subrogatie omzetting altijd in een geldvordering plaats vindt. Er kan dus slechts een geldsom worden gevorderd, ook al betrof de prestatie voor omzetting een andere prestatie. Uit de Parlementaire Geschiedenis blijkt dat deze bepaling om praktische redenen is opgenomen (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 118). Denk bijvoorbeeld aan de levering van individueel bepaalde zaak. Splitsing naar evenredigheid van ieders draagplicht laat zich dan moeilijk denken.

D. Jurisprudentie oud D

- *Hof 's-Gravenhage 28 juni 2007, «JOR» 2007/224, LJN BA8383 (Audilux/Jakobs Beheer);* een bankgarantie levert in beginsel geen borgtocht op. Uitbetaling onder een bankgarantie brengt geen subrogatie teweeg voor de garanderende bank. Subrogatie
- *Rb. Haarlem 2 juli 200,8 «JOR» 2008/287, LJN BD8301 (Zaanse Verpakkings Holding/Frans q.q.);* schuldenaar subrogeert jegens medeschuldenaar niet in rechten van bank, nu vordering die bank op hem heeft verhaald alleen hem aanging.

E. Jurisprudentie nieuw E

Zie www.sducommentaarvermogensrecht.nl voor een actueel overzicht van jurisprudentie.

F. Literatuurverwijzing F

- Zeben, C.J. van, J.W. Du Pon en M.M. Olthof, *Parlementaire Geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek. Boek 6. Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht*, Deventer: Kluwer 1981.

Art. 13[2] BW Boek 6

1. Blijkt verhaal op een hoofdelijke schuldenaar voor een vordering als bedoeld in de artikelen 10 en 12 geheel of gedeeltelijk onmogelijk, dan wordt het onverhaalbaar gebleken deel over al zijn medeschuldenaren omgeslagen naar evenredigheid van de gedeelten waarvoor de schuld ieder van hen in hun onderlinge verhouding aanging. Hoofdelijke verbondenheid, omslag over andere schuldenaren
2. Werd de schuld geheel of gedeeltelijk gedelgd ten laste van een hoofdelijke schuldenaar wie de schuld zelf niet aanging en blijkt op geen van de medeschuldenaren wie de schuld wel aanging verhaal mogelijk, dan wordt het onverhaalbaar gebleken deel over alle medeschuldenaren wie de schuld niet aanging, omgeslagen naar evenredigheid van de bedragen waarvoor ieder op het tijdstip van de delging van de schuld jegens de schuldeiser aansprakelijk was.
3. Ieder der in een omslag betrokkenen blijft gerechtigd het bijgedragene alsnog van hem die geen verhaal bood, terug te vorderen.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C. Parlementaire Geschiedenis C

Dit artikel geeft een regeling voor het geval dat de vordering op grond van artikel 6:10 of 6:12 BW van de hoofdelijk schuldenaar op zijn medeschuldenaar geheel of gedeeltelijk onmogelijk blijkt te zijn, bijvoorbeeld in geval van faillissement. Uit de Parlementaire Geschiedenis blijkt dat dit artikel voor de praktijk van belang is. Denk bijvoorbeeld aan kredietverstrekking door een bank in concernverhoudingen, zoals een compte-joint krediet verhouding. Afstand van het vorderingsrecht door de schuldeiser levert geen verweer op tegen de omslag, tenzij die afstand ook ziet op bevrijding van de bijdrageplicht (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 123). Omslag: bijdrageplicht en subrogatie bij insolventie

Het eerste lid bepaalt dat in geval van gehele of gedeeltelijke onmogelijkheid tot verhaal van een vordering op de medeschuldenaar er omslag plaats vindt. Het onverhaalbare gedeelte wordt omgeslagen over de overige medeschuldenaren. Al die schuldenaren, Verhaal op hoofdelijk schuldenaar onmogelijk

2 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

dus ook degene die (wellicht) al heeft voldaan aan de schuldeiser, zijn dan bijdrageplichtig. Die bijdrageplicht wordt vastgesteld naar evenredigheid van de interne draagplicht van iedere schuldenaar (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 123). Bij omslag is geen sprake van subrogatie.

Verhaal op medeschuldenaar onmogelijk

Het tweede lid regelt het geval waarin een hoofdelijk schuldenaar de schuld reeds aan de schuldeiser heeft voldaan, terwijl hem die schuld niet aan ging, bijvoorbeeld omdat hij zijn deel al heeft voldaan. Bovendien is de eis dat de bijdrageplichtige medeschuldenaar voor wiens rekening de schuld eigenlijk zou komen, geen verhaal biedt. Ook in dat geval vindt omslag plaats. Het onverhaalbaar gebleken deel wordt omgeslagen over de overige medeschuldenaren wie de schuld niet aanging naar evenredigheid van ieders oorspronkelijke aansprakelijkheid jegens de schuldeiser ten tijde van de delging van de schuld. Het gaat alleen om hoofdelijk medeschuldenaren, niet om borgen of pand- of hypotheekgevers die voor de voldoening van de schuld door de hoofdelijk verbonden schuldenaren instonden. Op die laatste is geen verhaal mogelijk (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 123).

Verhaal gaat niet teniet

Indien omslag plaats vindt, dan blijft de mogelijkheid tot verhaal op grond van artikel 6:10 en 6:12 BW bestaan. De hoofdelijke schuldenaar kan dan alsnog zijn medeschuldenaar aanspreken.

Art. 14[3] BW Boek 6

Hoofdelijke verbondenheid, afstand vorderingsrecht

Afstand door de schuldeiser van zijn vorderingsrecht jegens een hoofdelijke schuldenaar bevrijdt deze niet van zijn verplichting tot bijdragen. De schuldeiser kan hem niettemin van zijn verplichting tot bijdragen jegens een medeschuldenaar bevrijden door zich jegens deze laatste te verbinden zijn vordering op hem te verminderen met het bedrag dat als bijdrage gevorderd had kunnen worden.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C. Bespreking van het probleemartikel

Interne werking afstand

Dit artikel geeft als hoofdregel dat afstand door de schuldeiser van zijn vorderingsrecht geen interne werking in de relatie tussen de hoofdelijk medeschuldenaren heeft. Met andere woorden: ook al doet een schuldeiser afstand van zijn vorderingsrecht jegens een van de schuldenaren, dan moet die (hoofdelijk) schuldenaar in de onderlinge verhouding met zijn medeschuldenaren voldoen aan zijn verplichting tot bijdrage. De schuldeiser die afstand doet, kan immers niet in die rechtsverhouding treden, tenzij sprake is van kwijtschelding (artikel 6:9 BW). De schuldeiser staat buiten die regresverhouding. Evenmin kan een schuldenaar zich door een onderlinge afspraak met de schuldeiser onttrekken aan zijn bijdrageplicht jegens zijn medeschuldenaren (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 124).

De uitzondering op deze hoofdregel is te vinden in de tweede volzin. De schuldenaar is van zijn bijdrageplicht jegens zijn medeschuldenaren bevrijd indien de schuldeiser zich jegens die medeschuldenaren verbindt zijn vordering op die medeschuldenaren te verminderen met het bedrag dat als bijdrage gevorderd had kunnen worden. Pro saldo betalen de medeschuldenaren aan de schuldeiser aldus zoveel minder als zij anders van de schuldenaar jegens wie afstand is gedaan zouden hebben ontvangen (TM, *Parl. Gesch. 6*, p. 124).

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat de bevrijding van de bijdrageplicht zowel artikel 6:10 lid 2 en 3 als artikel 6:13 BW kan betreffen. De bevrijding kan geheel of gedeeltelijk

3 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

zijn. Bovendien treedt die bevrijding alleen in als dat de strekking van de afstand was (TM en MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 125). Uit die geschiedenis blijkt ook dat de hoofdelijk schuldenaar het ontslag van een ander niet moet kunnen tegenhouden door een onverwijlde afwijzing jegens hemzelf van het aanbod tot kwijtschelding van de schuldeiser ex artikel 6:160 lid 2 BW. Voldoende is dat de schuldeiser zich jegens hem "verbindt" het bedrag van de bijdrage niet te vorderen (MvT, *Parl. Gesch. Inv. 6*, p. 1211). De vermindering van de vordering vindt plaats op het moment van de betaling en niet op het moment van het ontslag uit de hoofdelijkheid (LvA II, *Parl. Gesch. Inv. 6*, p. 1212).

Art. 15[4] BW Boek 6

1. Is een prestatie aan twee of meer schuldeisers verschuldigd, dan heeft ieder van hen een vorderingsrecht voor een gelijk deel, tenzij uit wet, gewoonte of rechtshandeling voortvloeit dat de prestatie hun voor ongelijke delen toekomt of dat zij gezamenlijk één vorderingsrecht hebben.

Verbintenis, vorderingsrecht voor gelijke delen

2. Is de prestatie ondeelbaar of valt het recht daarop in een gemeenschap, dan hebben zij gezamenlijk één vorderingsrecht.

Verbintenis, één vorderingsrecht

3. Aan de schuldenaar kan niet worden tegengeworpen dat het vorderingsrecht in een gemeenschap valt, wanneer dit recht voortspruit uit een overeenkomst die hij met de deelgenoten heeft gesloten, maar hij niet wist noch behoefde te weten dat dit recht van die gemeenschap ging deel uitmaken.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C. Behandeling van het probleemartikel

Inhoudsopgave

C.1 Vorderingsrecht, meerdere schuldeisers, inleiding
C.2 Vorderingsrecht voor gelijke delen
C.3 Vorderingsrecht; ongelijke delen
C.4 Gezamenlijk vorderingsrecht
C.4.1 Prestatie ondeelbaar
C.4.2 Gemeenschap
C.5 Onwetende schuldenaar

C.1 Vorderingsrecht, meerdere schuldeisers, inleiding

Vorderingsrecht; meerdere schuldeisers

Dit artikel geeft als hoofdregel dat indien een prestatie aan twee of meer schuldeisers verschuldigd is, ieder van die schuldeisers een vorderingsrecht voor een gelijk deel heeft. De uitzonderingen worden bepaald door de tenzij-clausule in het eerste lid, welke deels nader worden uitgewerkt in het tweede lid. Het derde lid van artikel 6:15 BW geeft weer een uitzondering op het tweede lid. Lid 3 grijpt terug op de hoofdregel van lid 1.

C.2 Vorderingsrecht voor gelijke delen

Vorderingsrecht; gelijke delen

Het eerste lid van dit artikel geeft als hoofdregel dat indien een prestatie aan twee of meer schuldeisers verschuldigd is, ieder van hen een vorderingsrecht voor een gelijk deel op de schuldenaar heeft, bijvoorbeeld de betaling van achterstallige huurpenningen (zie Ktr. Alkmaar, 14 juni 2006, LJN AZ4202).

4 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

Vorderingsrecht; ongelijke delen of gezamenlijk één vorderingrecht

C.3 Vorderingsrecht; ongelijke delen

In het eerste lid is een tweetal uitzonderingen op de hoofdregel geformuleerd, namelijk indien uit de wet, gewoonte of rechtshandeling voortvloeit dat de prestatie de schuldeisers (i) hun voor ongelijke delen toekomt of (ii) dat zij gezamenlijk één vorderingsrecht hebben.
Bij rechtshandeling kan gedacht worden aan overeenkomst (bijvoorbeeld een huurovereenkomst, zie het arrest van 12 juli 2005 van het Hof 's-Hertogenbosch, LJN AU4062) of testament. De Parlementaire Geschiedenis noemt nog als voorbeeld statuten van een rechtspersoon (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 131).

Vorderingsrecht; gezamenlijk

C.4 Gezamenlijk vorderingsrecht

De schuldeisers gezamenlijk hebben slechts één vorderingsrecht, indien de prestatie ondeelbaar is of het recht op de prestatie in een gemeenschap volgt. Deze uitzondering wordt genoemd in de tenzij-clausule in het eerste lid en nader uitgewerkt in het tweede lid.

C.4.1 Prestatie ondeelbaar

Wat betreft de ondeelbare prestatie wordt verwezen naar het commentaar op artikel 6:6 BW.

C.4.2 Gemeenschap

Willen de schuldeisers een gezamenlijk vorderingsrecht hebben, dan moet het recht op de prestatie in een gemeenschap vallen. Er is dus sprake van een gemeenschap met betrekking tot dat vorderingsrecht. Het maakt daarbij geen verschil of vanaf begin af aan reeds sprake was van een gemeenschap met betrekking tot dat vorderingrecht of dat die gemeenschap eerst op een later moment is ontstaan. Voor de gemeenschap wordt verwezen naar artikel 3:116 e.v., en 3:189 e.v. BW. Zie in dit verband ook artikel 6:16 BW.

Onwetende schuldenaar

C.5 Onwetende schuldenaar

In het derde lid is een met artikel 6:34 BW vergelijkbare bepaling opgenomen. Het beschermt de onwetende schuldenaar bij voldoening aan zijn prestatie. Voorwaarde daarvoor is dat hij niet wist of behoorde te weten dat het vorderingsrecht van de gemeenschap ging deel uitmaken. Dat vorderingsrecht moet voortspruiten uit een overeenkomst die de schuldenaar met de deelgenoten heeft gesloten. De bepaling eist niet dat er een verklaring of een gedraging van de schuldeisers is aan te wijzen, waaruit de schuldenaar heeft mogen afleiden en ook afgeleid heeft, dat het recht niet van enige tussen hen bestaande gemeenschap deel zou gaan uitmaken (MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 131).

Art. 16[5] BW Boek 6

Verbintenis, gemeenschap van vorderingsrecht

Wanneer met de schuldenaar is overeengekomen dat twee of meer personen als schuldeiser de prestatie van hem voor het geheel kunnen vorderen, des dat de voldoening aan de een hem ook jegens de anderen bevrijdt, doch in de onderlinge verhouding van die personen de prestatie niet aan hen allen gezamenlijk toekomt, zijn op hun rechtsverhouding jegens de schuldenaar de in geval van gemeenschap geldende regels van overeenkomstige toepassing.

5 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.

Commentaar door: mr. R.A. Wolf

C. Hoofdlijnen en probleemstelling

Vorderingsrecht: gemeenschap

Dit artikel geeft een regeling voor de verhouding tussen de schuldeisers en de schuldenaar ingeval zij gezamenlijk één vorderingsrecht (voor het geheel) op de schuldenaar hebben en die prestatie in hun onderlinge verhouding niet aan hen allen gezamenlijk toekomt. Indien twee of meer schuldeiser tezamen één vorderingsrecht jegens de schuldenaar hebben, zijn op die rechtsverhouding de regels van gemeenschap van overeenkomstige toepassing (artikel 3:166-200 BW). Daarbij is vereist dat tussen schuldeisers en schuldenaar overeengekomen is dat aan ieder van de schuldeisers bevrijdend betaald kan worden. Bovendien is vereist dat in de onderlinge verhouding van de schuldeisers de prestatie van de schuldenaar niet aan hen allen gezamenlijk toekomt. Tussen de schuldeisers geldt dus geen gemeenschap, maar slechts hetgeen zij onderling zijn overeengekomen. Het artikel regelt enkel de verhouding tussen de schuldeisers en de schuldenaar, en niet de verhouding tussen de schuldeisers onderling. Als voorbeeld noemt de Parlementaire Geschiedenis een gezamenlijke bankrekening van twee niet in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoten. Denkbaar is dat in de onderlinge verhouding slechts een van de echtgenoten gerechtigd is tot het saldo van de bankrekening, maar dat de andere echtgenoot wel in staat wordt gesteld over de rekening te beschikken. Beide echtgenoten hebben in dat geval jegens de bank een vorderingsrecht. Dat is een eigen bevoegdheid van ieder van de echtgenoten. Van rechtstreekse toepasselijkheid van de regels van de gemeenschap is in dat geval geen sprake. Dit artikel verklaart die regels van overeenkomstige toepassing. De wetgever heeft daarmee beoogd ongewenste situaties te voorkomen. Indien slechts sprake zou zijn van een volmacht, dan zou die volmacht ingeval van overlijden van een van de echtgenoten eindigen en heeft de andere echtgenoot geen vorderingsrecht meer. In geval dat de echtgenoten wel in gemeenschap van goederen zijn gehuwd, is sowieso sprake van een gemeenschap en vindt artikel 6:15 BW toepassing (TM en MvA II, *Parl. Gesch. 6*, p. 132-133).

Art. 17[6] BW Boek 6

Alternatieve verbintenis, definitie

1. Een verbintenis is alternatief, wanneer de schuldenaar verplicht is tot één van twee of meer verschillende prestaties ter keuze van hemzelf, van de schuldeiser of van een derde.

Alternatieve verbintenis, keuzebevoegdheid schuldenaar

2. De keuze komt toe aan de schuldenaar, tenzij uit wet, gewoonte of rechtshandeling anders voortvloeit.

Commentaar door: mr. C.F. den Doelder en mw. mr. V.C.M. Verberne

C. Behandelingswijze en probleemstelling

Inhoudsopgave

C.1 Onderscheid
C.2 Begripsomschrijving
C.3 Keuzebevoegdheid

6 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1992; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 1991, 600.